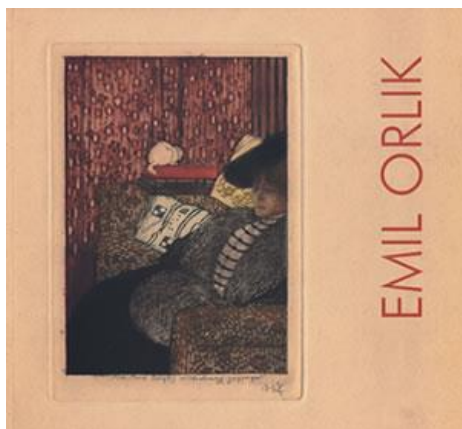


ZPRAVODAJ 2004/1

EMIL ORLIK – PODOBIZNY PŘÁTEL A SOUČASNÍKŮ

Židovské muzeum v Praze uspořádalo od 5. února do 11. dubna 2004 v Galerii Roberta Guttmanna výstavu obrazů, grafických prací a kreseb pražského umělce z počátku 20. století Emila Orlika, jehož dílo začalo být v posledních letech znovu objevováno.

K osobě Emila Orlika (1870–1932) má naše muzeum zvláštní vztah: malíř se narodil nedaleko jeho dnešního sídla, zde strávil své mládí a s ním bylo také spojeno první období umělcovy tvorby. Od roku 1899 byl členem Vídeňské secese a proslavil se svými dřevořezy a portréty známých umělců, hudebníků, herců, básníků, spisovatelů i filozofů. Svými uměleckými experimenty a rozmanitostí grafických technik, které mistrovsky ovládal, se stal mladším pražským výtvarníkem příkladem při hledání nového uměleckého výrazu.



Výstava Židovského muzea nese název „Podobizny přátel a současníků“ a představila téměř 130 portrétů, obrazů, grafických prací a kreseb. Kurátor výstavy, historik umění dr. Arno Pařík, se při jejich výběru soustředil především na nejzajímavější osobnosti z uměleckého a kulturního života a na podobizny Orlikových uměleckých přátel a vzorů. Zároveň tak Židovské muzeum představilo část ze své bohaté a dosud nevystavované sbírky Orlikova díla. Zvláštní součástí výstavy byl výběr ze souboru 69 Orlikových kreseb z mírové konference v Brestu

Litevském v roce 1918, které muzeum letos obdrželo darem od Orlikovy neteře, paní Anity Bollag ze Spojených států, prostřednictvím Marka E. Talismana, presidenta Project Judaica Foundation (Zpravodaj o tom informoval v [čísle 3/2003](#)).

K výstavě byl vydán katalog, který je vlastně malou monografií umělce. Vedle podrobného životopisu Orlika nabízí především více než 200 reprodukcí jeho kreseb, dřevořezů, grafických prací i malířské portréty Alberta Einsteina (1917) nebo skladatele Richarda Strausse. Katalog, jehož autorem je kurátor dr. A. Pařík, se dá koupit ve všech prodejnách Židovského muzea v Praze nebo prostřednictvím [internetu](#).

PUTOVNÍ VÝSTAVY ŽIDOVSKÉHO MUzea V OKRESNÍM MUZEU V ŠUMPERKU

Po presentaci v roce 2003 ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze, v



synagoze v Děčíně a městském muzeu v Náchodě doputovaly výstavy „Židovské tradice a zvyky“ a „Historie Židů v Čechách a na Moravě“ do Vlastivědného muzea v Šumperku na severní Moravě. Výstava zde byla zahájena 12. února.

Příkladná instalace výstavy v Hollarově galerii šumperského muzea je doplněna exponáty z muzejních sbírek v Lošticích a Mohelnici a dokumentací místních židovských památek z projektu Respekt a tolerance. Ten se především věnuje dvěma starým židovským obcím v Úsově a Lošticích na jižním okraji okresu. Přetrvaly všechny historické zvraty až do 20. století a zůstaly v nich zachovány cenné synagogy, židovské čtvrti a hřbitovy. Výstava byla v šumperském muzeu otevřena do 4. dubna 2004.

ULOŽENÍ PAMĚTNÍ SCHRÁNKY VE SMÍCHOVSKÉ SYNAGOZE

Před rokem jsme informovali o probíhající rekonstrukci smíchovské synagogy na křižovatce U Anděla v Praze 5, stejně jako o nálezu pamětní listiny, která zde byla uložena při dokončení stavby 30. srpna 1863 (Zpra-vodaj 1/2003). Rekonstrukce synagogy zatím značně pokročila. Stavební práce byly ukončeny v březnu 2004, kdy také byly interiéry vybaveny pro ukládání archivních a sbírkových fondů a dokončeny venkovní terénní a sadové úpravy. Po stabilizaci mikroklimatických podmínek budou ve smíchovské synagoze postupně uloženy archiválie a obrazová sbírka, které by měly být do nových prostor přemístěny do konce tohoto roku. Tehdy také synagoga začne sloužit svému novému poslání jako depozitář i místo uložení a studia dokumentů k historii židovských obcí v českých zemích. Studovna a badatelna se nacházejí v přízemí nové přístavby, zatímco samotná synagoga zůstane pro veřejnost uzavřená. V bývalém vestibulu synagogy bude otevřena specializovaná knižní prodejna a antikvariát.



Dne 3. února 2004 byla pod zrestaurovaný svatostánek synagogy uložena pamětní měděná schránka. Její obsah tvoří faksimile pamětní listiny synagogy z roku 1863, dokumenty o historii a rekonstrukci synagogy včetně projekčních plánů a starých i současných fotografií. Ve schránce se rovněž nachází pamětní spis o historii smíchovské židovské obce a její synagogy od nejstarší doby až po současnost, podepsaný předsedou a tajemnicí Židovské obce v Praze, vrchním pražským a zemským rabínem, ředitelem Židovského muzea v Praze a členy jeho správní rady.

PŘÍRŮSTKY VE SBÍRKÁCH ŽIDOVSKÉHO MUzea V PRAZE

Sbírka kovů a trojrozměrných předmětů se v prvních



měsících roku rozrostla o rozsáhlý soubor stříbrných rituálních předmětů, který byl nabídnut muzeu k nákupu. Před-měty zřejmě pocházejí z oblasti moravskoslovenského pomezí a území Slovenska a rodinou majitele byly těsně po 2. světové válce zakoupeny od ruských vojáků. Soubor obsahuje korunu na Tóru, pět štítů na Tóru, čtyři páry nástavců na Tóru, tři ukazovátka na Tóru, pokladničku Pohřebního bratrstva a různé stříbrné fragmenty. Koruna je dílem brněnského stříbrníka Franze Kaltenma-chera a pochází z roku 1803. Stala se tak nejstarší dochovanou prací tohoto mistra ve sbírkách Židovského muzea v Praze. Jeden z nově získaných štítů je pravděpodobně polského původu z konce 18. století, zbylé čtyři štíty stejně jako všechny nástavce na Tóru pocházejí z různých vídeňských dílen z poloviny a závěru 19. století. Jedno z ukazovátek středoevropského původu je datováno nápisem do roku 1772, další dvě byla vyrobena v Polsku kolem roku 1850. Pokladnička Pohřebního bratrstva je vídeňskou prací z poslední třetiny 19. století. Získaný soubor představuje největší jednorázový přírůstek tohoto typu od roku 1981, kdy byla do sbírek zakoupena větší kolekce štítů na Tóru.

OBNOVA ZNIČENÝCH NÁPISŮ V PINKASOVĚ SYNAGOZE ZAHÁJENA

Pinkasova synagoga byla při povodních v srpnu 2002 nejvíce zasažena ze všech památkově chráněných židovských staveb. Tento Památník obětí holocaustu z Čech a Moravy s téměř 80 000 jmény obětí šoa ručně napsaných na stěny synagogy byl znovu otevřen v říjnu loňského roku, avšak některé nápisy se přes veškerou snahu nepodařilo zachránit. (Zpravodaj o tom informoval v [čísle 3 a 4/2002.](#))



V únoru letošního roku zahájili pracovníci restaurátorské firmy RE spol. s r. o. Marka Brože nové psaní téměř 2000 zničených jmen. Předcházelo mu speciální čištění a desinfekce poškozené plochy, restaurátorské opravy a patinování ploch pod nápisy. Na výběru vhodného restaurátorského postupu se podíleli akademická malířka Michaela Poková, spoluautorka nápisů vytvořených v 90. letech minulého století, a ing. Petr Justa, specialista na konzervaci a restaurování kamenných prvků. Nové nápisy by měly být dokončeny v červenci tohoto roku.

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE SE OTEVŘELO ZDARMA DĚTEM

Poslední lednový víkend 2004 se devatenáct pražských muzeí a galerií



rozhodlo věnovat dárek školákům, postiženým dětem nebo dětem z dětských domovů: od pátku do neděle mohly tato muzea navštívit zdarma. K tomuto projektu nazvanému „Ledová Praha“, kdy se na okamžik „zmrazí“ vstupné, se připojilo i Židovské muzeum v Praze. Akce měla mezi mladými návštěvníky velký ohlas.

PŘEDMĚTY ZE ŽIDOVSKÉHO MUZEA V PRAZE NA ZAHRANIČNÍCH VÝSTAVÁCH

Londýn

„Motýla jsem tu neviděl“ (...I never saw another butterfly...)

V Židovském muzeu v Londýně byla 24. března 2003 zahájena výstava „...I never saw another butterfly...“ věnovaná kresbám terezínských dětí. Přítomen byl i Sir Nicholas Winton, který na prahu 2. světové války umožnil odjezd několika stům českých židovských dětí do Anglie, a tak zachránil jejich život. Židovské muzeum v Praze, které na přípravě výstavy úzce spolupracovalo, zapůjčilo ze svých sbírek 20 originálů a 56 kopií dětských kreseb a několik trojrozměrných předmětů (chanukie a sederový podnos z Terezína, 1 hračku a 2 přívěsky). Dále jsou na výstavě představeny fotografie a archivní materiály z archivu oddělení holocaustu Židovského muzea v Praze – mimo jiné fotografie některých autorů dětských kreseb, dva deníky a další písemnosti týkající se života v terezínských dětských domovech. Výstava potrvá do 20. června 2004.



KONCERT PRO PŘÍZNIVCE A SPOLUPRACOVNÍKY MUZEA

Ředitel muzea Leo Pavlát poděkoval 3. února 2004 více než stovce příznivců a spolupracovníků muzea, dodavatelům a zástupcům cestovních kanceláří. Stalo se tak při koncertu ve Španělské synagoze v Praze, na němž vystoupila violoncellistka Lucie Štěpánová a mezzosopranistka Olga Štěpánová za doprovodu varhanice Michele Hradecké. Na koncertě zazněly Biblické písně Antonína Dvořáka, Kol Nidrej Maxe Brucha a

Suity pro sólové violoncello Johanna Sebastiana Bacha a Zoltána Kodályho.

Z NOVÝCH PUBLIKACÍ CD „Mé srdce je jazzband“

Židovské muzeum v Praze pokračuje ve vydávání CD s unikátními historickými nahrávkami židovských hudebníků, kteří působili na předválečné pražské hudební scéně. Nejnovější titul přináší jedinečné nahrávky orchestrů, které řídil nesmírně



talentovaný a všestranný hudebník Dol Dauber. Nahrávky se jmenují podle první písně výběru „Mé srdce je jazzband“. Hudební osobnost Dola Daubera, jehož 110. výročí narození si letos připomínáme, je dnes pojmem již jen pro starší generaci a pamětníky. Avšak v dějinách zábavné hudby zůstane jeho jméno zapsáno navždy. Tento židovský skladatel byl i aranžérem, významným interpretem populární hudby, skladatelem písniček, operet a filmové hudby, jazzovým průkopníkem. Především se však zaskvěl jako velice nadaný houslista. Během svého relativně krátkého života prošel Dol Dauber obdobími slávy i strmých pádů. Pocházel z rumunské Bukoviny a už jako malý hoch hrával na housle na židovských svatbách. Později studoval u prof. Otakara Ševčíka v Brně. Nehledě na dosažené klasické vzdělání se však začal věnovat jazzu a postupně se stal šéfem několika salónních orchestrů a swing bandů, s nimiž sklízel velké úspěchy. Na CD vydaném Židovským muzeem je zařazeno 23 skladeb nahraných v letech 1927-1938 v Berlíně a v Praze. Repertoár je velmi pestrý. Mimo jiné zahrnuje několik slavných titulů složených Dol Dauberem, mezi něž patří i písně z kdysi slavného filmu „Krb bez ohně“ zpívané Hanou Vítovou a R. A. Dvorským.

Židovské muzeum v Praze pokračuje ve své tradici publikovat přednášky, které byly prosloveny ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze v rámci pravidelných cyklů. Nejnovější sborník nese název Židovská menšina v Československu ve dvacátých letech. Obsahuje devět příspěvků od českých historiků a etnologů, kteří na dané téma přednášeli od října 2002 do června 2003. Sborník všestranně rozšiřuje znalosti o vztahu předválečné Československé republiky ke své židovské menšině a rovněž koriguje některé příliš idealizované názory o neexistenci antisemitismu v ní. Sborník má 131 stran, z toho 9 stran obrazových příloh, a vychází v češtině. K jeho publikaci významně finančně přispělo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.



VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

Skupina 20 členů Společnosti pro dějiny Židů Československé republiky v USA vedená rabínem Normanem Patzem za účasti Orlikovy neteře paní Anity Bollag s manželem.

Zvi Lidar - Direktor, Communications and Public Affairs Division of the Keren Kayemeth Leisrael

